

ПРОГРАМ РАДА

ISS/KS M011

ПОСУДЕ И ОПРЕМА ПОД ПРИТИСКОМ

Овај програм рада донет је на седници Комисије која је одржана 25.11.2015. године, а одобрио га је Стручни савет за опште области стандардизације на седници одржаној 13. 06. 2016. године.

1 Увод

Процењује се да је у европској унији годишња вредност производње у области опреме под притиском око 14 милијарди евра.

Када су у питању покретне посуде за гас, прецизна тржишна статистика у Европи није јавно доступна, али се може рећи да тржиште карактерише следеће:

- производњу боца за општу намену изводи, оријентационо, 10 компанија које производе преко 3 000 000 боца високог притиска годишње,
- укупно је преко 50 000 000 боца у употреби у земљама чланицама СЕН-а (укључујући боце за апарате за дисање и противпожарне апарате).

У области покретних посуда за гас у Европи актуелан је поступак замене многих EN стандарда EN ISO стандардима.

У регулативи RID и ADR је наведено као референца 35 стандарда из области покретних посуда за гас.

У области посуда под притиском које нису изложене пламену, од значаја је припрема ревизије серије стандарда EN 13445 у којима се утврђују битни захтеви за безбедност који се тичу PED Директиве, који ће бити за општу употребу и даваће приоритет правилима која се већ сада користе у неким земљама и у појединим индустријским секторима, али још увек недостају као законска претпоставка о усаглашености у Европи, односно представља потешкоћу у праћењу стања развијености технике.

2 Пословно окружење

Следећа политичка, економска, техничка, контролна, законодавна, друштвена и/или међународна динамика описује и задаје радно окружење индустријског сектора, производа, материјала, дисциплина или пракси које се односе на предмет и подручје рада ове комисије и могу имати значајан утицај на спровођење развоја важних стандарда, као и на садржај резултујућег стандарда.

Раније је развијана регулатива на националном нивоу код чланица Европске уније због разноликости тржишта и потенцијалне опасности од опреме под притиском, са циљем да се обезбеде безбедни производи на тржишту, што је, у ствари, представљало трговинске баријере и доводило до повећања трошкова уместо вредности. Стандардизација доприноси олакшавању стварања регулативе јединственог тржишта Европске уније, односно стварања усаглашености српског тржишта са европским, прописујући униформне основе за продају безбедних посуда широм Европе.

Када је у питању тржиште индустријских и медицинских гасова, може се рећи да њега чини мали број добављача који снабдева велики број корисника, почевши од малих радионица, па до највећих светских компанија. Посуде, тј. боце за гас су вековима биле предмет контроле националних

законодавстава, укључујући и српско, а њихов дуг животни век доводи до тога да постоји огроман број боца које су произведене под тим националним правилима. Споразуми влада на међународном нивоу који се примењују на прекогранични транспорт гасова су добро установљени. Ови прекогранични споразуми су сада уграђени у обавезну европску Директиву 2008/68/ЕС, те стога и у национална законодавства. Ово је довело до снажног подстрека за стварање техничких стандарда као подршке на европском нивоу. Покретне посуде за гас, њихови фитинзи и процедуре управљања њиховом употребом у пракси су предмет сталног развоја, са циљем побољшања ефикасности преноса гаса без негативног утицаја на безбедност. Процес стандардизације има важну улогу у постизању овог односа.

Стандардизација посуда под притиском није резултовала било којом значајном променом у начину израде посуде, јер је технологија добро развијена, а темпо примене нових технологија је постепено. Ипак, стандарди се морају стално ажурирати, што се у Европи постиже помоћу EN 13445 Миграционим пултом за помоћ (EN 13445 Migration help Desk „МНД“) који обезбеђује подршку корисницима и исправку страна стандарда преко мреже експерата. Технички комитет CEN/TC 54 обрађује техничке измене серије стандарда EN 13445, а у Србији их преузима Комисија за стандарде и сродне документе KS M011.

2.1 Квантитативни показатељи пословног окружења

Процењује се да је у европској унији годишња вредност производње у области опреме под притиском око 14 милијарди евра. Цена коштања провере усаглашености се процењује на 2% вредности производње. Ове трошкове би требало уравнотежити избегавањем вишеструких сертификација. Процењује се да постојећа сертификација/преглед производа и система квалитета треба да буде мања од 1% цене производа.

Када су у питању покретне посуде за гас, прецизна тржишна статистика није јавно доступна ни у Србији ни у Европи, али може се рећи да се тржиште у Европи карактерише следећим:

- послове дистрибуције гаса и снабдевање врши неколико мултинационалних компанија, заједно са великим бројем малих, типично специјализованих добављача;
- производњу боца за општу намену изводи, оријентационо, 10 компанија које производе преко 3 000 000 боца високог притиска годишње;
- укупно је преко 50 000 000 боца у употреби у земљама чланицама CEN-а (укључујући боце за апарате за дисање и за противпожарне апарате);
- укупно је преко 250 000 боца за техничке гасове у употреби у Србији;
- сва производна индустрија се ослања, у већем или мањем степену, на употребу индустријских гасова. Зато је безбедност и економичност боца за гас кључни сегмент инфраструктуре европске индустрије;
- индустријски гасови у боцама се употребљавају у великом обиму у фармацеутске и дијагностичке сврхе, као и за калибрисање уређаја, као што су алкометри и атмосферски монитори, и на тај начин доприноси брзи за здравље и управљању модерним друштвом.

3 Очекиване користи од рада комисије

Стандарди који представљају област рада ове Комисије објављени су и хармонизовани у оквиру PED, TPED и SPVD директивама, односно референце су у прописима RID и ADR када су у питању пројектовање, избор материјала, израда, прегледи и испитивања, као и захтеви за безбедност посуда под притиском које нису изложене пламену, односно покретних посуда за гас намењених за пренос гасова/опасних материја у Европи.

Рад Комисије се првенствено односи на обезбеђивање неопходних стандарда за пројектовање, избор материјала, израду, контролу, испитивање и безбедност металних посуда под притиском за употребу у задовољењу битних захтева директива PED и SPVD, односно одговарајуће српске законске регулативе. Стандардизација чини потпору јединственој европској тржишној регулативи, обезбеђивањем униформне основе за тржиште безбедних посуда под притиском широм Европе. Када се говори о преносивим боцама за гас, може се рећи да је главни подстрек раду CEN-а успостављање високоуниформне основе за безбедност приликом транспорта и употребе гасова.

4 Заинтересоване стране

У оквиру своје надлежности Комисија припрема и реализује програм стандардизације и годишњи план доношења стандарда и сродних докумената у области стандардизације посуда и опреме под притиском, прати рад и учествује у раду одговарајућих техничких радних тела међународних и европских организација за стандардизацију (ISO/TC 11, ISO/TC 58, CEN/TC 23, CEN/TC 54 и CEN/TC 210) и обављају друге активности у складу са интерним правилима стандардизације.

На основу члана 37, а у складу са чланом 52, одлуке о изменама и допунама оснивачког акта Института, акта о образовању комисије за стандарде и сродне документе, као и одлуке о престанку рада комисије, доноси директор Института, на предлог надлежног стручног савета. Чланство у комисији за стандарде је добровољно и не може се преносити или преузимати.

Заинтересоване стране у процесу стандардизације, а следствено томе и стране које треба да узму учешће у раду комисије, јесу сва предузећа која се баве производњом посуда и опреме под притиском, предузећа из области процесне индустрије и индустрије у области енергетике, регулаторна тела у области безбедности, предузећа која се баве продајом и трговином на мало посуда и опреме под притиском, тела за оцењивање усаглашености, произвођачи, пуниоци и дистрибутери гасова, произвођачи покретних посуда за гас и њихових фитинга, тела за испитивање/сертификацију и органи власти.

5 Циљеви и стратегије за остваривање циљева

5.1 Циљеви

Главни задаци комисије:

- доношење првенствено термилошких стандарда на српском језику, ревизијом постојећих;
- доношење најважнијих националних стандарда који за основу имају европске или међународне стандарде на које се позивају технички прописи – такође на српском језику;
- доношење српских стандарда на основу европских који имају следеће циљеве:
 1. развијање стандарда употребом најбоље индустријске праксе и/или коришћењем ранијих националних стандарда и правила или међународних правила у области посуда под притиском које нису изложене пламену, тако да они буду прихваћени као задовољавајући за битне захтеве за безбедност у директивама PED и SPVD,
 2. прихватање рада на такав начин којим ће се испунити очекивања заинтересованих страна,
 3. разрађивање скупа европских стандарда у вези са транспортом (опасних материја) и области опреме под притиском у вези са пројектовањем, израдом и испитивањем преносивих боца за гас, као и радне захтеве, укључујући услове пуњења, прегледе за време пуњења, периодичне прегледе, идентификацију боце и посебне примене;

- приликом јасно исказаних потреба, програм рада у области покретних посуда за гас биће прилагођен тржишним потребама и потребама директива PED и TPED.

5.2 Стратегије за остваривање циљева

- Одредити приоритете у доношењу стандарда.
- Координација са релевантним министарствима око заједничког рада на усклађивању стандарда и прописа, одн. на националном техничком законодавству.
- Перманентно праћење рада ISO/TC 11, ISO/TC 58, CEN/TC 23, CEN/TC 54 и CEN/TC 210.
- Чврста сарадња са именованим телима за оцењивање усаглашености такође треба да буде установљена.
- У току је ревизија SRPS EN 13445 која се односи на: пројектовање анализом за материјале са високом границом течења, процедуре за експериментално пројектовање, пројектовање пузањем и обојене метале.
- Рад комисије који се односи на покретне посуде за гас (боце за гас), обухвата 77 објављених CEN стандарда, од којих су 42 EN ISO стандарди. Тренутно се ради на 20 пројектних задатака, од којих су само три EN стандарди. Ова статистика нам потврђује политику по којој ће се, где год је то могуће, прихватити постојећи слични или ревидовани ISO стандарди као европски стандарди.

5.3 Аспекти животне средине

Комисија M011 узима у обзир европско и национално законодавство, као и упутства аспеката животне средине који се односе на ефикасност и штетне емисије. Боце за гас су израђене за вишеструку употребу и уобичајени животни век им је око 50 година. Традиционално се израђују од челика и алуминијумских легура, што значи да је лако спровести рециклажу након истека животног века. Чак је могуће, без икаквих тешкоћа, рециклирати и боце за једнократну употребу.

6 Фактори који могу утицати на испуњење и имплементацију програма рада

Потенцијални ризици за будући ефективан рад на стандардизацији у овој области су:

- недовољно учешће стручњака на доношењу српских стандарда и сродних докумената, као и њиховој хармонизацији са међународним и европским;
- незаинтересованост стручне јавности за учешће у јавној расправи и достављање примедби и предлога у вези са нацртима српских стандарда и сродних докумената који се стављају на јавну расправу;
- недовољно придавање значаја раду чланова комисија за стандарде у организацијама које су их делегирале, што резултује нередовним долажењем чланова на састанке комисија за стандарде или недостављањем попуњених гласачких листова у случају дописних седница, а самим тим долази до одступања од плана доношења стандарда;
- непостојање превода европских стандарда на српски језик;
- неизванстан избор квалитетних преводилаца стандарда, експерата у области опреме под притиском који једино могу урадити квалитетан превод;
- недовољна заинтересованост експерата из ове области за волонтерски рад у Комисији;
- периодичне (двогодишње) измене европских директива које се односе на транспорт опасних материја, а које се у Србији имплементирају у правилнике, захтевале су додатни рад да би се уградиле измене битних захтева. Ово је проузроковало кашњења, па се претпоставља да ће и

будуће измене на исти начин резултовати кашњењем у публикавању европских стандарда на које се оне односе, а следствено томе и српских стандарда који настају преузимањем европских.

Из свега претходно наведеног може се закључити да би требало да се учини напор да се заинтересују сва српска предузећа која су егзистенцијално повезана са овом облашћу у томе да помогну, прво у обезбеђивању превода најнеопходнијих стандарда из ове области, а потом и у узимању активног учешћа у јавним дискусијама за предложене нацрте стандарда.

7 План активности

С обзиром на то да су у тренутку доношења овог програма рада сви европски стандарди преузети као српски стандарди, као основна активност у наредном периоду се планира редовно праћење и ажурирање европских стандарда. Поред тога, планира се и превођење стандарда на српски језик.

8 Корисни линкови

www.iss.rs

www.tehnis.mfp.gov.rs/sr/tehnis-pretraga-registara.html

www.cen.eu/cen/pages/default.aspx

www.iso.org/iso/home.html